

Vergaderjaar 1985–1986

19634 (R 1314)

Protocol houdende wijziging van het Verdrag inzake de Internationale Burgerluchtvaart; Montreal, 10 mei 1984

Nr. 1 Herdruk

Ter griffies van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen 9 september 1986. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een van beide kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer of de Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen en van Aruba te kennen worden gegeven op uiterlijk 9 oktober 1986.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 9 augustus 1986

Ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden¹, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer u hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen het op 10 mei 1984 te Montreal tot stand gekomen Protocol tot invoeging van artikel 3 bis in het Verdrag inzake de Internationale Burgerluchtvaart (Trb. 1984, 105).²

Een toelichtende nota bij dit Protocol gelieve u hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneurs van de Nederlandse Antillen en van Aruba is verzocht hogergenoemde stukken op 9 september 1986 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen en van Aruba.

De Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen en van Aruba zijn van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken a.i.,
C. P. van Dijk

¹ Art. 91, (1), add. art. XXI, GW Art. 61, (3), G.W. 1972 en Art. 24 Statuut.

² Ter inzage gelegd op de bibliotheek.

TOELICHTENDE NOTA

Op 10 mei 1984 kwam te Montreal een protocol tot stand dat artikel 3bis invoegt in het op 7 december 1944 te Chicago tot stand gekomen Verdrag inzake de internationale burgerluchtvaart (Trb. 1973, 109, laatstelijk Trb. 1981, 85).

Naar aanleiding van het incident met de Zuidkoreaanse Boeing 747 op 1 september 1983 besloot de Raad van de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie op 14 oktober 1983 tot het houden van een Buitengewone Algemene Vergadering, die van 4 april tot en met 10 mei 1984 te Montreal plaatsvond.

Deze vergadering had het opstellen van een amendement op het Verdrag van Chicago ten doel, waarin de verplichting zou zijn neergelegd zich te onthouden van het gebruik van (wapen)geweld tegen burgerluchtvaartuigen. Hiertoe waren een aantal voorstellen voor amendementen van het Verdrag ingediend onder meer door Oostenrijk en Frankrijk gezamenlijk, de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie.

Met name de Oosteuropese landen zetten aanvankelijk een vraagteken bij de noodzaak in het Verdrag van Chicago een verbod op het gebruik van geweld tegen burgerluchtvaartuigen op te nemen.

In plaats van een amendement stond deze groep een resolutie of plechtige verklaring voor ogen, waarin een aantal basisprincipes met betrekking tot het onderscheppen van vliegtuigen en het niet gebruiken van geweld, vooral gezien vanuit de noodzaak van bescherming van de soevereiniteit van iedere Staat over zijn luchtruim, zou zijn opgenomen.

Westerse Staten beoogden een bepaling op te nemen in het Verdrag van Chicago teneinde uitdrukkelijk te verbieden dat geweld zou worden gebruikt tegen burgerluchtvaartuigen behoudens in het geval van zelfverdediging.

Een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van 23 landen is er in geslaagd een ontwerptekst voor te bereiden waar de Buitengewone Algemene Vergadering zich in grote lijnen mee kon verenigen. Het uiteindelijk met algemene stemmen door de Buitengewone Algemene Vergadering aangenomen artikel 3bis bestaat uit een viertal leden. Het belangrijkste resultaat van deze vergadering is, dat erkend is dat Staten zich ervan dienen te onthouden om wapens te gebruiken tegen burgerluchtvaartuigen, onverlet hun rechten en plichten onder het Handvest van de Verenigde Naties.

De bewoordingen van het eerste en tweede lid («recognize») geven aan dat de tekst moet worden beschouwd als een bevestiging (codificatie) van een reeds bestaande gewoonterechtelijke regel.

De verwijzing naar het Handvest van de Verenigde Naties beoogt het regelmatig geweld, dat wil zeggen in het geval van zelfverdediging te sauveren. Naast het uitdrukkelijk verbod, in het eerste lid, om wapens te gebruiken wordt in het tweede lid vastgelegd dat Staten onder bepaalde voorwaarden een burgerluchtvaartuig kunnen dwingen te landen. Uiteraard dient het optreden van de overvlogen Staat bij het uitoefenen van deze bevoegdheid in overeenstemming te zijn met de ernst van de inbreuk gepleegd door het burgerluchtvaartuig, maar ook dan moet de overvlogen Staat de bepalingen van het eerste lid van dit artikel respecteren. In het tweede en derde lid wordt ondermeer de verplichting neergelegd om onderscheppingsprocedures te publiceren en het niet opvolgen van aanwijzingen van onderscheppende luchtvaartuigen strafbaar te stellen.

Aldus kunnen situaties als het neerschieten van de Korean Airlines-vlucht in de toekomst worden voorkomen.

Ten aanzien van de noodzakelijke uitvoeringswetgeving, te weten het publiceren van de van kracht zijnde voorschriften betreffende de onderschepping van burgerluchtvaartuigen, het voor burgerluchtvaartuigen verplicht stellen om bevelen van een onderscheppend luchtvaartuig op te

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, derde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State.

volgen en het niet opvolgen strafbaar stellen, kan het volgende worden opgemerkt:

– de bij onderschepping te gebruiken visuele seinen zijn reeds gepubliceerd (Besluit van 28 juli 1981, nr. LVB/L 23877 Stcrt. van 28 augustus 1981, nr. 164);

– het ligt in de bedoeling dat de Minister van Defensie, in overleg met de Minister van Verkeer en Waterstaat, de van kracht zijnde voorschriften betreffende de onderschepping van burgerluchtvaartuigen publiceert.

De basis voor deze beschikking is artikel 49, derde lid van het Luchtverkeersreglement-1980 (LVR-1980, Stb. 1980, 786). Daaraan voorafgaande zal echter binnen het NAVO-bondgenootschap overeenstemming over de te publiceren onderscheppingsprocedures worden gezocht. Hiertoe zal op korte termijn overleg met de betrokken NAVO-instanties worden geopend;

– gezagvoerders van burgerluchtvaartuigen boven Nederlands grondgebied en van Nederlandse luchtvaartuigen, waar ook ter wereld zijn eveneens op grond van artikel 49, LVR-1980, verplicht de opdrachten van een onderscheppend luchtvaartuig op te volgen. Het niet voldoen aan deze verplichting is in artikel 66 van het Luchtverkeersreglement strafbaar gesteld;

– ten aanzien van de strafbaarstelling van hier te lande gevestigde exploitanten gaan de gedachten uit naar administratieve sancties.

Het Protocol tot invoeging van artikel 3bis zal van kracht worden wanneer 102 Verdragsluitende Staten (dat wil zeggen een meerderheid van twee derde der stemmen) het Protocol hebben bekrachtigd. Gezien het belang van dit artikel voor het gehele Koninkrijk achten wij het wenselijk dat het onderhavige Protocol door het Koninkrijk wordt bekrachtigd.

Koninkrijkspositie

Evenals het Verdrag inzake de burgerluchtvaart zelf zal het onderhavige Protocol voor het gehele Koninkrijk gelden.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
N. Smit-Kroes

De Minister van Defensie,
W. F. van Eekelen

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. van den Broek